

Суттєві зміни в майновому стані: проблемні питання застосування

Автор : Мороз О., юрист-аналітик Видавничого будинку «Фактор»

Визначення поняття та законодавче регулювання

Слід відразу вказати, що окремою нормою в Законі України від 14.10.14 р. № 1700-VII «Про запобігання корупції»¹ викладено положення, які стосуються суттєвих змін в майновому стані суб'єкта декларування. Так, ч. 2 ст. 52 Закону № 1700 визначено, що у разі суттєвої зміни майнового стану суб'єкта декларування, а саме отримання ним доходу, придбання майна на суму, яка *перевищує 50 прожиткових мінімумів*, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, зазначений суб'єкт у *10-денний строк з моменту отримання доходу чи придбання майна зобов'язаний повідомити про це Національне агентство з питань запобігання корупції*.² Зазначена інформація вноситься до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та оприлюднюється на офіційному веб-сайті НАЗК.

¹ Далі за текстом — Закон № 1700.

² Далі за текстом — НАЗК.

Суттєвою зміною у майновому стані відповідно до ч. 2 ст. 52

Закону № 1700 вважається отримання доходу, придбання майна на суму,

яка **перевищує 50 прожиткових мінімумів**, встановлених для

працездатних осіб на 1 січня відповідного року (на 2018 рік –

88 100 грн.).

Передбачається, що у випадку, якщо вартість майна перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, але була сплачена частинами, то *повідомлення про суттєві зміни в майновому стані подається після переходу права власності на таке майно*. Більше того, варто відмітити, що *дохід, який був нарахований,*

але за якихось причин не сплачений чи не отриманий, не повідомляється. Власне законодавець виходить із того, що суб'єкту декларування потрібно повідомляти про суттєві зміни в майновому стані *лише за у мови фактичного отримання доходу чи придбання майна.*

Увага! Для кожного випадку отримання доходу або придбання майна подається окреме повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування.

Порядок повідомлення про суттєві зміни в майновому стані

Відразу варто підкреслити, що повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування подається ним особисто шляхом заповнення відповідної електронної форми на веб-сайті НАЗК через власний персональний електронний кабінет суб'єкта декларування у системі Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.³

³ Далі за текстом — Реєстр.

Слід додати, що порядок інформування НАЗК про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування визначений у Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування⁴, який був затверджений рішенням НАЗК № 3 від 10.06.16 р.⁵ Відповідно до п. 6 розд. 2 зазначеного Порядку суб'єкти декларування особисто письмово повідомляють НАЗК про суттєві зміни у своєму майновому стані відповідно до ч. 2 ст. 52 Закону № 1700 шляхом подання відповідного електронного повідомлення до Реєстру через власний персональний електронний кабінет у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна.

⁴ Далі за текстом – Порядок.

⁵ Далі за текстом – Рішення № 3.

Враховуйте, зазначене електронне повідомлення подається шляхом заповнення відповідної електронної форми на веб-сайті Реєстру відповідно до технічних вимог до форми. Згідно з п. 2 розд. 2 зазначеного Порядку, повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування подається через мережу Інтернет з використанням програмних засобів Реєстру у власному персональному електронному кабінеті суб'єкта декларування після реєстрації в Реєстрі.

Повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування подаються винятково в електронній формі, їх паперова копія *не подається*. Електронна форма для подання повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування затверджена Рішенням № 3.

Також важливо пам'ятати, що, на відміну від

деклараций, **виправлені повідомлення про суттєві зміни у майновому**

стані суб'єкта декларування до Реєстру не подаються . Отже, під час

їх заповнення необхідно бути максимально зосередженим, аби не

допустити у них помилок, які в подальшому не зможете виправити.

Після заповнення усіх необхідних полів форми документа суб'єкт декларування підписує документ накладанням на нього власного електронного цифрового підпису. А Реєстр кожному поданому документу автоматично надає унікальний ідентифікатор документа та накладає на нього електронну печатку Реєстру, що унеможлиблює внесення несанкціонованих змін до поданого документа (забезпечує цілісність документа). При цьому подання документа до Реєстру підтверджується шляхом надсилання повідомлення суб'єкту декларування на адресу його електронної пошти, вказану під час реєстрації в Реєстрі, та до персонального електронного кабінету суб'єкта декларування.

Отримання доходу чи придбання майна

Доходи та видатки на придбання майна суб'єкта декларування відображаються у грошовій одиниці України. Доходи чи видатки, одержані або здійснені в іноземній валюті, з метою відображення у повідомленні перераховуються в грошовій одиниці України за валютним (обмінним) курсом Національного банку України, що діяв на дату одержання доходів чи здійснення видатків.

В цьому аспекті доречним буде нагадати, що НАЗК включає в поняття отримання доходу:

1	заробітну плату (грошове забезпечення), отриману як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом
2	гонорари та інші виплати згідно з цивільно-правовими правочинами
3	дохід від підприємницької або незалежної професійної діяльності
4	дохід від надання майна в оренду
5	дивіденди
6	проценти
7	роялті
8	страхові виплати
9	благодійну допомогу
10	пенсію
11	спадщину
12	доходи від відчуження цінних паперів та корпоративних прав
13	подарунки та інші доходи

Хочемо звернути вашу увагу на розуміння заробітної плати в аспекті суми нарахування за видами виплат. Під заробітною платою розуміється основна заробітна плата, а також будь-які заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) особі у зв'язку з відносинами трудового найму.

Нагадаємо, що згідно із ст. 110 Кодексу законів про працю України при кожній виплаті заробітної плати власник або уповноважений ним орган повинен повідомити працівника про такі дані, що належать до періоду, за який провадиться оплата праці:

1	загальна сума заробітної плати з розшифровкою за видами виплат
2	розміри і підстави відрахувань та утримань із заробітної плати
3	сума заробітної плати, що належить до виплати

Варто зазначити, що відповідно до Закону України від 24.03.95 р. № 108/95-ВР «Про оплату праці» заробітна плата виплачується працівникам регулярно в робочі дні у строки, встановлені колективним договором або нормативним актом роботодавця, погодженим з виборним органом первинної профспілкової організації чи іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (а в разі відсутності таких органів – представниками, обраними і уповноваженими трудовим колективом), але не рідше двох разів на місяць через проміжок часу, що не перевищує

шістнадцяти календарних днів, та не пізніше семи днів після закінчення періоду, за який здійснюється виплата.

Узагальнюючи вищевикладене, слід зазначити, що суб'єкт декларування у разі отримання заробітної плати, власне йдеться про *всі види нарахованих виплат протягом календарного місяця, які віднесені до заробітної плати*, що перевищують 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня відповідного року, повідомляє про зміни в майновому стані у десятиденний строк з дня отримання заробітної плати, тобто *загальної суми нарахованої заробітної плати на місяць*.

Тепер що стосується взагалі доходів та видатків на придбання майна суб'єкта декларування, нагадаємо, що інформація про це відображається у грошовій одиниці України. Доходи та видатки, одержані або здійснені в іноземній валюті, з метою відображення у повідомленні перераховуються в грошові одиниці України за валютним (обмінним) курсом Національного банку України, що діяв на дату одержання доходів чи здійснення видатків.

Вартість майна, що було придбано суб'єктом декларування, **зазначається у грошовій одиниці України відповідно до останньої грошової оцінки майна** або – якщо така оцінка не проводилася чи її результати не відомі суб'єкту декларування – **на момент набуття майна у власність** (як зазначено в документі, на підставі якого було набуто право власності).

Відповідальність за неповідомлення чи несвоєчасне повідомлення про суттєві зміни в майновому стані

При вирішенні питання відповідальності за неповідомлення чи несвоєчасне повідомлення про суттєві зміни в майновому стані спершу слід з'ясувати, до якого порушення віднесено таке неповідомлення або несвоєчасне повідомлення, зокрема, буде це корупційним правопорушенням чи ні. Нагадаємо, що *корупційним правопорушенням* є діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону № 1700, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та (або) цивільно-правову відповідальність. Разом із тим Закон № 1700 передбачає таке

поняття, як *правопорушення, пов'язане з корупцією*, тобто це діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені Законом № 1700 вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону № 1700, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та(або) цивільно-правову відповідальність.

Слід наголосити на тому, що *неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про суттєві зміни в майновому стані є правопорушенням, пов'язаним із корупцією*, оскільки відповідно до Закону № 1700 не містить ознак корупції.

Тепер перейдемо до розгляду видів відповідальності за неповідомлення чи несвоєчасне повідомлення про суттєві зміни в майновому стані:

Види відповідальності	Суть порушення	Відповідальність за порушення
Дисциплінарна відповідальність (відповідно до ст. 65 Закону № 1700)	Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про суттєві зміни в майновому стані	Особа, яка вчинила правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї: — покарання; — не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади; — займатися певною діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку, а саме до неї може бути застосоване: зауваження; догана; повідомлення про неповну службову відповідальність; звільнення; дострокове припинення повноважень (є особливим видом відповідальності для посадових осіб ОМС)
Цивільно-правова відповідальність (відповідно до ст. 66 Закону № 1700 та Цивільного кодексу України)	Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про суттєві зміни в майновому стані	Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення правопорушення, пов'язаного із корупцією
Адміністративна відповідальність (відповідно до	Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення	Покарання у вигляді накладення адміністративного штрафу у розмірі від 1700 до 3400 грн.

ч. 2 ст. 172 ⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення ⁶⁾	про суттєві зміни в майновому стані	
--	-------------------------------------	--

⁶ Далі за текстом – КпАП.

Звертаємо увагу ще на два види відповідальності, які стосуються повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, хоча суть правопорушення дещо інша. Власне мова йде про те, що суб'єкт декларування хоча і подав повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, але в той же час вніс завідомо недостовірні відомості про отримання ним доходу чи придбання майна. Тому нижче в таблиці розглянемо види відповідальності за це правопорушення.

Види відповідальності	Суть порушення	Відповідальність за порушення
Адміністративна відповідальність (відповідно до ч. 4 ст. 172 ⁶ КпАП)	Подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей про майно на суму від 138000 до 344000 грн.	Покарання у вигляді накладення адміністративного штрафу на суму від 17000 до 42500 грн.
Кримінальна відповідальність (відповідно до ст. 366 ¹ Кримінального кодексу України)	Подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей більше ніж 344500 грн., або умисне неподання ним електронної декларації	— покарання у вигляді накладання штрафу на суму від 42500 до 51000 грн.; — покарання у вигляді громадських робіт на строк від 150 до 245 годин або позбавлення волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років